

Izjava ob 4 jutraj.
Stane celoletno... 240 K
mesečno... 20
za zased. ozemlje... 360
za inozemstvo... 600
Oglaš za vsak mm višine
stolpca (58 mm)... 2 K
mali oglaš do 30 mm
stolpca (58 mm)... 1

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko.

Uredništvo:
Miklošičeva cesta št. 16/1
Telefon št. 72
Upravišтво:
Sodna ulica št. 6
Telefon št. 36
Račun kr. poš. ček. urada
št. 11.842.

Ljubljana, 14. junija.
Uredništvo «Ameriške Domovine», ki izhaja v Clevelandu v Združenih državah, nas prosi za zameno listov. V planu, v katerem nam sporoča svojo željo in ki smo ga prejeli danes, bomo med drugim:
«Jutro nam v resnici ugaja. Je jako moderno urejevano in — kar pred vsem opazimo — nima tistega strupenega tona, ki je last gotovim drugim jugoslovenskim listom. Poleg tega je pisan list konstruktivno, brez vsiljive kritike vsakega koraka, ki ga naredi oblast, zbornica, vlada itd. Začeli smo danes pošiljati list v zameno in prosimo Vas za isto uslugo...»
Pismo je značilno in pomembno in zasluži, da govorimo o njem na tem mestu. Ne radi pohvale našega lista — sodbo v tem oziru prepuščamo mirne vesti našim čitateljem. Razmišljati pa da in mora dati vsem, ki niso popolnoma zaslepljeni in zakrknjeni, s katerim vtetmeljuje ameriški žurnalist svojo sodbo. To tem bolj, ker «Ameriška Domovina» nikakor ne zastopa nam sorodne politične smeri.
Amerikanec, zlasti Severni Amerikane v Združenih državah, je dober in zaveden državljan, ponosen na svojo mogočno domovino, pa naj bo potem Anglež ali Ire, Nemec ali Slovan. Načelna kljubovalnost proti državi in njenim reprezentantom je Amerikancu tuja in njegova politika je vedno pozitivna, pa naj bo predsednik Wilson ali Harding, naj bo na krmilu demokratska ali republikanska stranka. In vendar so politični boji, zlasti volilne borbe, malokje tako ostri in brezobzirni kakor ravno v Ameriki. A politično izšolan in dozor ameriški državljan se zaveda, da oseba ni narod, stranka ne država, zato se bori vedno le proti nasprotni stranki in njenim predstavnikom, nikdar proti državi in njenim institucijam, četudi jih imajo v rokah ti politični nasprotniki.
Morda nikjer se niso še odigravali tako ostri socijalni boji, kakor v Severni Ameriki, kjer je kapitalizem razvit do skrajnosti. Bili so slučaji, ko je ameriška milica nastopala z orožjem v roki proti delavcem, ki so štrajkali v privatnih podjetjih. In bili so slučaji, da je vlada s skrajnimi sredstvi prisilila podjetnike, da popuste delavskim zahtevam. A vendar še nismo čuli ne o teh, ne o onih in ne o njihovih političnih voditeljih in njihovih zastopnikih v parlamentu, da bi negirali državo ali parlament, pa čeprav je ta odbraval politiko vlade in njene odredbe. Parlamentarizem in demokracija sta prešla Amerikancem v meso in kri, zato mu je taktika kljubovalnosti in trme, negiranje in abstinence nekaj neumljivega in nepojmljivega.
On vidi v vladi in parlamentu pohlaščeno in polnomočno zastopstvo naroda ali vsaj njega večina. Zato se vklanja njunim odredbam, čeprav jih obsoja Poliantio so že napisani o korupciji ameriških narodov. A od najostrejših kritikov ni prišlo še nobene na um, da bi radi tega hujškal proti državi.
Amerikanece je državljav v pravem pomenu besede. Zato je umevno, da gleda slovenski Amerikanece z začudenjem in nevoljo na čudno razdirajočo, negativno in kljubovalno politiko nekaterih opozicijskih strank v ujedini Jugoslaviji. Boli ga, ko vidi, kako krivo pojmujejo voditelji treh strank pojma svobode in demokracije, kako so za oboje še slabo vzposobljeni. Kako čudna, nezrela mora biti v očeh Amerikana politika našega Radica, Koročca, Drinkovića, naših komunistov z manifesti, eksodi itd. ...
Mnogo, mnogo take, ameriški podobne državljanske zavesti bi bilo treba pri nas. Pozicija naše države na zunaj in znotraj bi bila potem vse drugačna, neprimerno močnejša in boljša.
To so misli, ki jih je vzbudilo gori navedeno pismo ameriškega kolege. Njegovo sodbo o pravi in nepravi politiki priporočamo v preudarek vsaj naši javnosti.

Pred sprejetjem ustave

VEČINA ZA USTAVO. — PROTIČEV MANDAT. — POSVETOVANJE VLADNIH STRANK.

Beograd, 14. junija. (Izv.) Jutri dopoldne bo seja vladnih strank, da se posvetujejo o predmetu VIII. oddelka ustave (upravna razdelitev države). Popoldne ima seja ustavni odbor. Ako ne pride do novih incidentov, bo ustava do konca tega tedna sprejeta.
Beograd, 14. junija. (Izv.) Vladne stranke imajo gotovo večino, 212 glasov. Od teh odpade 176 na radikalno in demokratsko skupino (pri čemer se računa, da bo odsoten samo minister Mletič, ki se nahaja na Dunaju v bolnici), muslimanski klub bo postavil 24 glasov, SKS 11; za ustavo

Italij. vojaška diktatura na Reki

RIMSKA VLADA JE IMENOVALA VIŠJEGA KOMISARJA ZA REKO. — PREHODNI REZIM.

Rim, 14. junija. (Izv.) Semkaj je ponovno dospel izredni reški komisar in župan dr. Bellasich. Včeraj popoldne se je vršilo na Consultu posvetovanje, kateremu so prisostvovali vsi italijanski člani razmetitvene komisije za reško državo. Zvečer se je razgovor nadaljeval ter so mu prisostvovali senator Contarini, polkovnik Carletti, komendant Castelli ter Rikard Zanella. Dr. Bellasich je bil sprejet tudi od mornariškega ministra.
Razgovori, ki so se vršili na Consultu so se bavili z notranjim vprašanjem Reke ter z realizacijo sporazuma, ki se je dosegel z jugoslovansko vlado zaradi pristaniškega konzorcija. Italijanska vlada se je odločila, da pošlje na Reko posebnega nadkomisarja, ki bo imel nalogo, vzpostaviti avtoritativno oblast na Reki. Za nadkomisarja je imenovan kapitan Antonio Foschini, ki dobro pozna Reko in njene potrebe. Nadkomisar Foschini je že odotaval na Reko, kjer bo takoj prevzel funkcije, katere mu je zaupala italijanska vlada.
Reka, 14. junija. (Izv.) Včeraj jutraj ob 10. uri se je vrnil iz Rima reški župan dr. Bellasich. Z njim je dospel tudi višji komisar reške države, Foschini, kateremu je funkcijo poverila rimska vlada. Foschini ima nalog, napraviti v mestu čimprej mir in red ter tekom 14 dni predati mesto sedanji reški vladi, ki se nahaja v Bakru.
Bakar, 14. junija. Včeraj je prispel semkaj podpredsednik reške vlade dr. Bellasich, ki je sporočil, da je reško vprašanje rešeno. Istočasno je došel na Reko podadmiral Foschini ter prevzel vojaško diktaturo z obveznostjo, da bo napravil na Reki v roku 14 dni brezpogojno mir in red, da bo mogla priti v mesto reška vlada, ki je sedaj bivala v Bakru. Poputrnjem pride v Bakar predsednik reške vlade Zanella.

Devefi in desefi oddelek ustave sprejeta

Beograd, 14. junija. (Izv.) Pričetkom današnje seje konstituante je naznačil predsednik dr. Ribar, da je podpredsednik Čosić zaradi slabega zdravja odložil svoje podpredsedniško mesto, kakor tudi poslanski mandat. Poslovil se je s toplimi besedami od zaslužnega parlamentarca.
Nato se je nadaljevala razprava o IX. poglavju ustave, ki govori o sodni oblasti. Prvi je govoril soc. demokrat dr. Korun, ki je stavil le neznatne opazke. Radikalec Lazarević je izjavil, da bo glasoval proti členu 109. Govorila sta še republikanec Pejović in zemljoradnik Lazić, ki je ljuto napadal advokate, nakar je minister pravde Gjurić odgovarjal na izvajanja predgovornikov in pobijal zlasti ugovore proti Zarebu kot sedežu kasacijskega sodišča. Naglašal je, da je to najlepša manifestacija ravnopravnosti vseh plemen v državi.
Pri glasovanju je bilo IX. poglavje sprejeto z veliko večino. Pri členu 110. (kasacijsko sodišče) je glasovalo proti tudi šest radikalcev.
Sledila je specialna debata o X. poglavju. Po kratkem govoru Etbina Kristana je bila seja ob pol 13. uri zaključena. Prihodnja bo ob 16. uri dopoldne.

Fašistovski teror v rimskem parlamentu

LEP ZAČETEK PARLAMENTARNEGA DELA. — FAŠISTI SO VRGLI POMUNISTIČNEGA POSLANCA IZ ZBORNICE. — PRETEP MED POSLANCI.

Rim, 14. junija. (Izv.) Pri predvečrajšnji seji italijanskega parlamenta je prišlo do burnih prizorov. Poslanec fašisti so namreč podali izjavo, da ne puste v zbornico komunističnega poslanca Misianija, ki je za časa vojne, ko je bil vojak, dezertiral v Švico. Pred sejo so ga včeraj našli na hodniku in pozvali, da naj se odstrani. Ker tega ni storil, so ga hoteli s silo vreči iz parlamenta. Misiani se je branil; priskočili so mu na pomoč nekateri komunisti in socialisti, toda da fašisti so bili zbrani polnoštevilno, potisnili so komuniste nazaj in vrgli Misianija iz parlamenta. Pri njem so našli dva revolverja. — Ko se je začela seja, je interpeliral socialist Modigliani na vlado zaradi tega dogodka. Zahteval je zaščito za poslance. Sprejet je bil predlog, da naj predsedstvo preišče vso zadevo.
Nato so se vršile volitve v predsedstvo parlamenta. Za predsednika je bil izvoljen prejšnji predsednik de Nicola. Značilno je, da v predsedstvo ni bil izvoljen noben socialist.

Tudi klerikalci zapusie konsfifuanfo

Beograd, 14. junija. (Izv.) Nocoj so klerikalci izjavili predsedniku konstituante dr. Ribarju, da se ne bodo več udeleževali dela v skupščini, dokler bo v razpravi ustava. Svoj eksodus utemeljujejo s tem, da se ni iskral z njimi sporazum to da je vlada v zadnjem trenutku izpremenila način razpravljanja v konstituenti s tem, da se je preskočil VIII. oddelek ustave o oblasteh.

Bolezen kralja Petra

Beograd, 14. junija. Bulletin o zdravstvenem stanju kralja Petra preteklo noč se glasi: Nj. Vel. kralj je prebil noč mirno. Temperatura se giblje v normalnih mejah med 36,2 in 36,8, dihanje 28 do 40 na minuto, žila 78, dobra; posnelost sluznic je minimalna, otekanje na nogah je manjše. Splošno stanje je dobro.

Nočna seja min. sveta

Beograd, 14. junija. (Izv.) Danes je bila seja ministrskega sveta, ki je trajala od 21. do 23. ure. Razpravljalo se je med drugim vprašanje, ali je dopustna še kak izprememba oddelka ustave o oblasteh. Vlada stoji na stališču, da se ne dopuste nobene izpremembe v načrtu ustavnega odbora.
Sprejeta je bila na predlog ministra dr. Kukovca naredba o zavarovanju delavcev za slučaj bolezni in nezgode, veljavna za vso državo.
Podpisan je ukaz o imenovanju g. dr. Niko Zapanića za ravnatelja etnografskega oddelka ljubljanskega muzeja.

PAŠIČ PRI REGENTU.

Beograd, 14. junija. (Izv.) Ministrski predsednik Nikola Pašić je bil danes na dvoru pri regentu, kateremu je poročal o parlamentarnem položaju in ustavnem delu.

TAM PREKO JE BEDA, TAM PREKO TREBA POMOČI! — ALI STE ŽE ČLAN «JUGOSLOVENSKE MATICE»? —

JESENSKO POTOVANJE REGENTA PO EVROPL

Beograd, 14. junija. V parlamentarnih krogih se govori, da bo regent jeseni odšel v zavezniške prestolice London, Pariz, Rim, Bukarešto in Prago.

PAŠIČEVA POGAJANJA Z ZEMLJORADNIKI.

Beograd, 14. junija. (Izv.) Zemljoradniški poslanec Lazić se je danes ob 18. uri sestel z ministrskim predsednikom Pašićem in mu predložil zahteve zemljoradniškega kluba, da se ukine odredbe o beglukih in izplačilu odškodnine muslimanom, ako vlada hoče, da bodo glasovali za ustavo tudi zemljoradniki. Ministrski predsednik Pašić je odgovoril, da se o izpremembi člena 43. o agraru ne more govoriti, vendar je obetal, da bodo dobili zemljoradniki druge koncesije, ako bodo glasovali za ustavo.

VAŽNE ZELEZNISKE KONFERENCE.

Beograd, 14. junija. (Izv.) V petek, dne 17. junija bo železniška konferenca delegatov Češkoslovaške, Italije, Avstrije in Jugoslavije. Regularni se bo promet z brzdavki na progi Trst, oziroma Beograd-Praga. Vlak ne bo vozil več preko Maribora, ampak preko Linca na Jesenice, kjer se sestavita dva vlaka od katerih gré eden v Trst, drugi pa v Beograd. Naše ministrstvo prometa je določilo svoje delegate.

Gradec, 14. junija. Uradniki in poduradniki vseh bank v Gradcu so danes popoldne vsled zavlačevanja odobritve dopustov sklenili, da ustavijo vse nadure.

Boji med fašisti in železničarji v Benetkah

ZELEZNICARSKA STAVKA V BENETKAH.

Benetke, 14. junija. (Izv.) Med fašisti in socialisti v Benetkah je prišlo do novih spopadov. Fašisti so napadli sedež socialistične železničarske organizacije in uničili vse pohištvo. Prišlo je do streljanja z revolverji; eksplodirala je tudi bomba. Dve osebi sta mrtvi, več ranjenih. Železničarji so nato proglasili protestno stavko. Danes ni zapustil Benetk noben vlak. Vojaštvo je zasedlo kolodvor bližnje postaje. Fašisti so dobili ojačenja iz Padove.

FAŠISTOVSKA DEMONSTRACIJE ZA DALMACIJO IN CRNO GORO.

Rim, 14. junija. (Izv.) Pri otvoritvi parlamenta so fašisti priredili burne ovacije za Reko, Dalmacijo in Crno goru.

FAŠISTI UNIČILI HRVATSKO CITALNICO V ZADRU.

Zadar, 14. junija. (Izv.) Tukajšnji fašisti so napadli skupino Hrvatov, ki so govorili na ulici hrvatski. Ker so se Hrvati branili, so fašisti razglasili, da so govorili proti Italiji. Zato so fašisti napadli zadarsko hrvatsko čitalnico in jo popolnoma uničili, bogato knjižnico pa zmetali na ulico in zažgali.

INTERPELACIJA O EVAKUACIJI DALMACIJE V RIMSKEM PARLAMENTU.

Rim, 14. junija. (Izv.) Zadarski poslanec Natale Krekich je stavil na vlado sledeče vprašanje: Prosim pojasnila in odgovora, kako je mogla vlada pristati na evakuacijo druge cone v Dalmaciji predno so bila med italijansko in jugoslovansko vlado rešena razna vprašanja, ki se tičejo varstva italijanske narodnosti v Dalmaciji. Prosim tudi vlado, da ne odredi evakuacije tretje cone toliko časa, dokler ne bo rešeno to vprašanje.

Beograd, 14. junija. (Izv.) Pri poštem in čokovnem uradu v Ljubljani je imenovana za uradniško praktikančino s 1. junijem gđ. abiturientka Tončka Kovačič.

NAŠA FINANČNA DELEGACIJA V PARIZU.

Beograd, 14. junija. (Izv.) Naši izredni delegati dr. Kumanudi, Janković in Protić ostanejo še par dni v Parizu, da se sestanejo s francoskim ministrom za obnovu, Loucheriejem, ki se nahaja sedaj v Wiesbadnu. Sestanek s francoskim finančnim ministrom Doumerjem je nemogoč, ker je minister bolan. Zato pa je bila naša delegacija že parkrat jako ljubeznivo sprejeta od ministrskega predsednika Briandja.

POKOJNINE UČITELJSKIH VDOV.

Beograd, 14. junija. (Izv.) Vprašanje ureditve pokojnin učiteljskim vdovam in njihovim otrokom je blizu ugodne rešitve. Ministrstvo prosvete je izdelalo naredbo, ki se v par dneh predloži ministrskemu svetu.

PROGRAM ČEŠKO - MADŽARSKIH POGAJANJ.

Praga, 14. junija. (Izv.) Pogajanja z madžarskimi zastopniki v Pragi bodo trajala približno 14 dni in bodo obsegala te - le točke:
1. Vrnitev efektivnih depojev češkoslovaških državljanzov s strani Madžarske in njihov prenos v Prago. Čehi pričakujejo od Madžarov manjšega odpora, kakor so ga svoj čas naleteli pri Avstrijah.
2. Izravnavna obojestranskih dolgov in terjatev. Terjatve češkoslovaških državljanzov na Madžarskem znašajo približno pol milijarda. Z Avstrijo se analogna izravnavna doslej ni mogla doseči, ker je znesek, ki prihaja v poštev, veliko večji (okoli poldrugo milijardo) in ker je razlika med avstrijsko in češkoslovaško valuto veliko večja, kakor med češkoslovaško in madžarsko. Čehi predlagajo, naj se terjatve češkoslovaških državljanzov na Madžarskem plačajo v češkoslovaških kronah; tudi Madžari, ki imajo terjatve na Češkoslovaškem, lahko dobe izplačilo v tej valuti.
3. Nostrifikacija podjetij. Čehi stremijo pri tem za analogno ureditev, kakor se je že dosegla z Avstrijo, ki naj bi pri pogajanjih z Madžari služila kot podlaga.

PROTEST JUGOSLOVENSKE STRANKE NA REKI.

Beograd, 14. junija. (Izv.) Riječka jugoslovenska stranka je poslala ministrskemu predsedniku Pašiću brzojavko, naj se vprašanje luke Baroš ne rešuje definitivno, dokler se ne skliče konferenca zainteresiranih krogov in strokovnjakov, da zadevo detaljno prouče. (Glej tudi poročilo na drugi strani!)

Jedro ruske krize

Neprestano se ponavljajo poročila iz Rusije v trditvi da se vrti v vodilnih boljševiških krogih trajna borba za nadaljnjo smer notranje politike. Jedro te borbe tvori dilema, kako naj se premaga sedanja splošna kriza v Rusiji, kako naj se obvlada kritičen zastoj celokupnega gospodarstva, prometa, industrije, prehrane, ki prete, da upropasti ves boljševiški sistem. Kolikor smemo verjeti poročilom, zastopa Ljening načelo kompromisa, po katerem se je treba v pretežnem delu gospodarske politike vrniti k metodam starega družabnega reda, dočim baje Trocki predstavlja radikalno smer, da se tudi za naprej z dekreti, točno po komunistični teoriji, premaga odpor vseh ovir.

Središče vsega kritičnega problema tvori zadržanje ruskega kmeta, kajti vsa nadaljna usoda ruske revolucije je navezdana odvisna od volje, od sodelovanja ruskega kmeta. To je na prvi pogled neverjetno, pa vendarle točno.

V prvem delu vsake revolucije, ko je treba vrniti staro vlogo, igra kmet sekundarno vlogo. Takrat nastopajo množice, ki dejansko, to je neposredno vodijo borbo. To so tedaj predvsem delavske množice velikih mest; one so glavni činitelj revolucije. Kjer so te zmagane, je propadla revolucija, kjer ostanejo zmagovalne, tam je preobrat uspešen. V tem delu revolucije je precej vseno, kaj počne kmet v svojih vaseh; on ostane na svojem mestu, izkoristi kvečjemu uspeh revolucije v lokalnem smislu, podere gradove in zavzame zemljišče veleposestva. On ne pomaga ne stari vladi, ne revoluciji; za čas brahijalne borbe je tedaj izločen iz računov.

Popolnoma pa se spremeni položaj v nekaj mesecih. Vzemimo kar konkretno rusko revolucijo. Direktno mužik ni mogel posegati na razvoj dogodkov; njega zastopnike, socialne revolucionarce, so boljševiki z lahkoto razgnali. Toda mužik je pokazal svojo moč, ko se je začel indirektno bojeviti zoper komunistični sistem, ko ni maral oddajati mestom živil. Za ta odpor ni treba organizacije, ni treba ničesar principijalnega: tu se pojavi prirodni, najpreprostejši življenjski zakon, zdrav normalni egoizem. Kmet bi oddajal svoja živila komunističnemu delavcu prav tako rad in brez pridržkov, kakor nekdanj carističnemu buržuju, ako — bi dobil za to ekvivalentno dobro v zameno. Ničvredni boljševiški denar ne more nadomestiti carskega rublja, drugih vrednot pa sovjetski sistem — ne premore.

Z gotovostjo lahko tedaj pričakujemo, da bo mužik delal pasivno resistenco dotle, dokler za svoje pridelke ne bo dobil poljskega orožja in tekstilnega blaga, kar mu je najnujnejša potreba. Dokler mu Ljening tega ne bo mogel dati, tako dolgo tudi s svojo desničarsko politiko ne bo uspel. In ker je za restavracijo ruske industrije poleg ostalega potrebna zlasti normalna prehrana delavstva, je jasno, da je izhod iz situacije nadvse težaven.

Kadar bo notranji ruski trg poplavljen z industrijskimi izdelki, takrat bo začel zopet mužik normalno proizvajati, takrat se bo on sprijaznil z vlado. Kakor stoji stvari, je malo verjetno, da bi mogel boljševizem ustvariti tako stanje, makar za ceno zelo kompromisnega preokreta na desno. Vsekakor pa se obeta tuji industriji nad vse bogata žetev v Rusiji; ona je činitelj, ki bo saniral Rusijo. V kaki obliki, izgleda kot stvar stranskega pomena.

Reški Jugoslovani proti popuščanju Italijanom

Zagreb, 14. junija.

Reška jugoslovanska stranka je poslala ministrskemu predsedništvu, zunanjemu ministrstvu, predsedništvu konstituantne in vsem klubom nastopno brzojavko:

Nesramne zahteve italijanske delegacije pri trgovinskih pogajanjih izpavajo zadnjo kapljo potrpečljivosti vse Dalmacije in Primorske in Reke ter potrpečljivost vsakega Srba, Hrvat in Slovenca.

Zahtevajmo prosimo: Ne dajte baroške fuke Italijanom v interesu Jugoslavije in Reke, ker italijanska premoč na Reki z baroško luko bi značila vedno napetost in popolno paralizacijo naše gospodarske ekspanzije in trgovinske svobode! Obalna plova in obalna ribarstvo v italijanskih rokah pomeni popolno gospodarsko propast naroda v Dalmaciji, Primorju in Reki, pomeni, da se bodo v naših vodah lahko svobodno kretali večni ogleduhi. Ako vztrajajo pri reviziji rapalske pogodbe, zahtevajte popolno anulacijo pogodbe in zahtevajte mejo Soče.

Vse Srbe, Hrvate in Slovence boste našli na braniku narodne časti in državnega življenja. Sedaj ali nikoli! Pokažite Italijanom, kaj je jugoslovanska pest. Pokažite, da je resnica, kar je nekoč rekel regent, da namreč trije bratje v obsevu delajo čudeže. Večna sramota naj zadene onega, ki bo popustil pri nesramnih in razbojniških italijanskih zahtevah.

Zasedba Sibenika

Sibenik, 13. junija.

Predsednoinim ob 19. uri so Italijani zapustili Sibenik. Pred njihovim odhodom sta izročila civilni komisar Bonfanti iz Zagreba in general Barbalich zastopnikoma naše vlade podpredsedniku dalmatinske pokrajinske vlade dr. Desnici in generalu Milojeviću mesto. Ob 19. uri so Italijani zapustili obalo. Naši vojniki so vkorakali v mesto ob pol 20. Sprejeti so bili z nepopisnim navdušenjem. Vojska je korakala med množico naroda, ki je vojsstvo burno pozdravljalo.

Zvečer je bila v mestu velika razsvetljava. Glavna svečanost se je vršila v nedeljo dopoldne. Ob 5. zjutraj je bil že ves Sibenik na nogah. Mesto je bilo ovito v zastave. Svečanosti se je udeležila velika množica naroda tudi iz okolice. Računa se, da je bilo navzočih nad 30 tisoč ljudi.

Ob 9. je krenil po mestu velik sprevod s Sokoli na čelu. Za njim so šli konjeniki, vse vojaške godbe, vojniki in ognjegašci. Ko je prišlo vojaštvo na Poljane, kjer je bil postavljen velik slavolok, je prvi pozdravil vojsko predsednik občine dr. Smolčić, za njim pa sta govorila podpredsednik vlade dr. Desnica in general Milojević. Godba je odsvirala vse tri himne, pevski zbor pa je odpel «Bože pravde». Sledila je izročitev darov. Gospa Rajna Kriva je izročila prekrasno svileno zastavo z napisom «Karagorgijeviću, jugoslovanskemu osvoboditelju — žene grada Sibenika». Ga. Darinka Hiljadica je predala srebrnavorje venec z napisom: «Našim osvoboditeljem — hram Sibenik». Deča je izročila polkovniku Damjanoviću, ki je vodil vojsko, srebrno lavorjevo vejico. Ko so vojniki korakali skozi mesto, jih je prebivalstvo obisalo s cvetjem. Še tekom nedelje je vojaštvo odšlo v Škradin, v ponedeljek pa je zasedlo Benkovac.

Poincaré o Vesniču

V reviji «Revue des Deux Mondes» govori gosp. Poincaré o zadnjih dogodkih in obžaluje izgubo gosp. Vesniča. Hvali ga kot državnika, ki je oživil svoje sanje: osvoboditev vsega srbskega naroda in njegovo zedinjenje. Gosp. Poincaré veli: Ako so gg. Giolitti in Sforza na eni strani, gosp. Vesnič pa na drugi strani mnogo žrtvovali od svojih zahtev, so delali vsaj za bodoče odnose svojih narodov. Razen tega je rapalska pogodba omogočila Franciji, da se je pomirila s prijatelji, ki so ji dragi.

Gosp. Poincaré je zadovoljen z ustvaritvijo male antante, katere osnova naj bi se s sodelovanjem gg. dr. Benesa in Jonesca še razširila. Dokazuje, ako se Romunija in Srbija sporazumejo v vprašanju Banata, da bi bil po tej konvenciji samo še en korak do sklepa zdrave zveze med njima. Gosp. Poincaré je poudarjal interese, katere ima Francija pri tem, da ostane v zvezi z narodi, za kojih osvoboditev in okrepitev je toliko delala. Omenja simpatije, ki večeje vse latinske narode in zvestobo, ki jo kažejo Franciji Belgiji, Srbi, Romuni, Čehoslovaki in Poljaki. Na koncu naglašava potrebo, da naj Francija zbere okoli sebe vse te narode.

Po svetu

— Predsednik rimskega parlamenta. Pri volitvi zborničnega predsednika je bil izvoljen prejšnji predsednik De Nicola s 348 od 479 oddanih glasov.

— Italijanski socialisti in vlada. Italijanski socialisti so sklenili, da bodo v parlamentu pozitivno delali, toda brez sodelovanja z drugimi strankami, proti vladi bodo vodili najostrejšo opozicijo. Zahtevajo popravilo po terorju doseženih volilnih izidov in ukinitve kazni stavkoviteljskih uradnikov ter iznova stavijo svoje socialne zahteve. V zunanji politiki zahtevajo priznavanje svobode in avtonomije narodov.

— Mir med Ameriko in Nemčijo ter Avstrijo. Ameriška reprezentantska zbornica je sprejela predlog, v katerem se izjavlja, da je vojno stanje z Nemčijo in Avstrijo končano.

— Sestanek vrhovnega sveta. Iz Londona poročajo, da se je konferenca ministrskih predsednikov odgodela na prihodnji teden, ker je Lloyd Georgeu zdravnik prepovedal, da bi se prejel bavil z uradnimi posli.

— Posestvo grofa Tolstega v državi. Vseruski osrednji izvrševalni komitej je postavil pisatelja Aleksandra Tolstega za kustosa Jasajne Poljane, ki postane na podlagi tozadevnega dekreta splošna posest ruskega naroda, ki mu bo trajen spomin na velikega misleca.

— Grški kraj v Mali Aziji. Kakor se poroča iz Smirne, je kralj Konstantin dospel tjakaj dne 12. junija.

— Bitka v turškem parlamentu. Londonski listi javljajo iz Carigrada: Pri razmotrivanju zadržanja kemalistov napram Angliji, so se v narodni skupščini v Angori dogodili viharni prizori. Poslanci so streljali z revolverji drug na drugega. Mustafa Kemal je zarotil, da poda svojo demisijsko.

Politične beležke

— Mestni odbor v Višnji gori proti avtonomiji. Občinski odbor Višnje gore je imel včeraj svojo prvo sejo, v kateri je sklenil z večino glasov, da črta dr. Sustersiča in dr. Lampeta iz liste častnih članov. Obenem je sprejel resolucijo, v kateri odločno obsoja gibanje avstrijskantske politične struje, ki zavaja nepoučeno ljudstvo z geslom avtonomije, da bi ga s tem pritegnila protidržavnemu rovarjenju, ki se skriva pod tem geslom in neti plemensko sovraštvo. Občinski odbor soglasno s samoupravo, predvideno v ustavnem načrtu vlade, ki se razpravlja sedaj v ustavotvorni skupščini. Za predlog o izključitvi dr. Sustersiča so delno glasovali tudi pristaši SLS, dočim so se pri glasovanju proti avtonomistični agitaciji odrekli.

— Klerikalna občina proti separatizmu. Občinski odbor na Trati, sestojec iz 10 demokratov in 14 klerikalcev, je imel dne 12. junija sejo, na kateri je predlagal klerikalci Šubić, naj sprejme odbor znano klerikalno resolucijo za avtonomijo Slovenije. Svoj predlog pa je vtemeljeval tako slabo, da celo svojih lastnih pristajev ni mogel uveriti o potrebi in koristi take avtonomije. In ko je nato demokrat Jelovečan stavil protipredlog in temeljito dokazal, da bi bila avtonomija, kakršno zahtevajo klerikalci, nesrečna za Slovenijo, ker bi ogrozila našo komaj zadobljeno prostost, je občinski odbor z 10 proti 8 glasovom sprejel resolucijo, v kateri protestira proti oceptitvi Slovenije od ostale kraljevine SHS in iz narodnih ter političnih razlogov odklanja plemensko avtonomijo Slovenije. Za Šubićev predlog je glasovalo le osem klerikalcev, dočim so se ostali glasovanja vzdržali. Ta sklep občinskega odbora na Trati je razveselil dokaz, da se nahaja tudi med pristaši SLS mnogo treznih ljudi, ki ne nasedajo prikritemu protidržavnemu rovarjenju ljubljanskega strankinega vodstva.

— Politika otroške duše. «Beograjska Politika» imenuje postopanje političnih skupin, ki zapuščajo konstituantu ali ki demonstrativno zapuste par se, a se potem zopet prikažejo, posebno takrat, ko se izplačujejo dnevnice, politiko otroške duše, ki se označuje s kujanjem, češ, gremo pa domov. Slovenski klerikalci in zemljoradniki se nikakor ne morejo odločiti na eno ali drugo stran, radi bi igrali opozicijo, toda vidijo, da ta opozicija delavolnih strank prav nič ne ovira v resnem delu. Hoteli bi se približati vladi in skočiti v vladine oje, toda zasedaj se še ženirajo, da bi se kar preko noči prelevili. In zato ponavljajo smešno igranje, zapuščajo za par se konstituantu, pa se zopet vrnejo. Taka taktika in igranje politike je nedostojno resne politične stranke in nemogoče v vsakem parlamentu. Stranke in skupine, ki so zapustile konstituantu, so hotele kompromitirati naš parlamentarni sistem, toda kompromitirale so sebe, ker so si dale pečat, da se ne smatrajo dovolj močne za politično borbo, a obenem so dokazale, da nimajo pojma o parlamentarizmu, katerega temelji bi morali biti sveti vsakemu, ki hoče nastopati v politični javnosti.

— Zemljoradniki in vlada. Zemljoradniki so sklenili kot skrajno koncepcijo, ki jo morejo privoliti vladi, da glasujejo za ustavo, ako vlada znani uredbi o agraru in izplačilih v prehodnih navedbah k ustavi ne podeli zakonske moči. O tej svoji zahtevi bodo čim prej obvestili ministrskega predsednika Pašiča, od katerega zadržanja bo odvisna nadaljna taktika zemljoradniškega kluba.

— Tržaški škof proti italijanskemu razbojništvu. Italijansko novinstvo poskuša prikriti divjanje Italijanov proti jugoslovanskemu življenju v neodrešeni domovini, oziroma hoče jih pokazati kot nedolžne izgrede. Kako so točna ta italijanska poročila in kako grozna morajo biti ta nasilja, je dokaz dejstvo, da je moral nastopiti proti taki tisočletni kulturi še celo tržaški škof, ki sicer ni prav nič posebno velik prijatelj Jugoslovancev, a je moral nekaj vendarle storiti in vzeti v zaščito duhovništvo pred fašistovskim besom. Izdal je namreč pastirsko pismo, v katerem odločno obsoja fašistovski teror, poziva k pameti in priporoča nabiranje prispevkov za oropane cerkve in župnišča. — Poziv škofa Bartolomeasija se sicer lepo čita, a prepričani smo, da ne bo prav nič pomagal in omejil fašistovskega divjanja. Škof Bartolomeasij je sam sokrivec tega fašistovskega režima, ker je toliko časa mirno trpel, da so fašisti odstranjevali narodne duhovnike, a na njih mesto je on potem postavil razne kalabreške duhovnike, ki niso znali narodnega jezika. Eno vrednost pa ima to pastirsko pismo tržaškega škofa, namreč to, da prizna javno in pred vsem svetom, da postopajo Italijani z našim življenjem v neodrešeni domovini huje nego so postopali nekdanji Nemci z zamorskimi vstasi v Kamerunu.

— Italijane je strah. V tržaškem «Piccolo della sera» piše general Benicvenga, da bi Italija ne smela dopustiti, da Jugoslavija obdrži Kotor. «Jugoslovani — pravi — ne smejo imeti v nesporni posesti Kotor in pomorsko bazo pri Sibeniku, če je čas, da Italija to prepreči».

Prosveta

Patljata ostane v Ljubljani. Včerajšnja naša vest iz Zagreba o angažmanju Borisa Putjata v Zagrebu je netočna. Boris Putljata ostane — kakor se nam zdi — še nadalje član naše drame. Obenem prevzame tudi profesuro na ljubljanskem konzervatoriju.

Umetniško turnejo prirede meseca julija člani mariborskega narodnega gledališča g. Skrbinek, Bratina in ga. Buksekova.

Mariborska gledališka kriza. Ravnatelj mariborskega narodnega gledališča, gospod Hinko Nučič, je naslovil na svoje osebo pismo, v katerem izjavlja, da neče škodovati razvoju in procvitu gledališča in da zaradi tega z 31. junijem odhaja mesto upravnika.

Za varstvo umetnin. Dokler se ne izda državni zakon za varstvo umetnin, je deželna vlada za Slovenijo z odobritvijo ministra za prosveto odredila, da se vsi predmeti zgodovinskega, umetniškega ali drugega kulturnega pomena, ki so v njenem območju, najsi so lastnina zasebnikov ali javnih zavodov in korporacij, ustanov, društev itd., stavi pod varstvo deželne vlade za Slovenijo, poverjenstva na dela še živčih in tistih umirlih umetnikov, ki od njih smrti še ni poteklo 20 let. Prestopke kaznujejo okrajna oblastva z denarno globo do 20.000 kron ali z zaporom do šestih mesecev; predmet pa zapade v prid državi.

Društvo prijateljev poljskega naroda. Dne 6. t. m. se je vršil občni zbor «Društva prijateljev poljskega naroda», na katerem se je pretresalo društveno delovanje tekom zadnjega leta. Gospodu dr. Fr. Hlešču, ki je zaradi odsotnosti iz Ljubljane in preoblice poslov odločil predsedniško mesto, je občni zbor izrekel priznanje in najtoplejšo zahvalo za njegovo požrtvovalno in uspešno delovanje.

Porotno sodišče

Ljubljana, 14. junija.

VALUTNA TRANSAKCIJA.

Februarja in marca 1920 je bila izmenjava kronskih bankovcev avstro-ogrske banke za nove kronsko-dinarske novčnice. Tedaj je bil pri deželni finančni blagajni na Kerkovem trgu velikanski naval množice, posebej s kmetov. Pri blagajni so izmenjavali dobivali posebne izmenjalne blankete. O postopanju s tem izmenjavanjem je moral biti zelo dobro poučen neki mladenič, ki je 4. marca 1920 prezentiral glavnemu blagajniku g. Bregantu dva stara tisočaka, katere mu je ta tudi likvidiral. Mladenič pa je potem podtaknil izmenjalni listek, glaseč se na 20.000 K. Blagajnik g. Ingliš mu je tudi svoto 20.000 K izplačal. Izmenjalni listek se je, kakor se je pozneje ugotovilo, glasil na ime «Martin Marešič, Sv. Petra cesta 34».

Ob zaključku blagajne so takoj ugotovili primanjkljaj 18.000 K. Zadeva je bila javljena policijskemu ravnateljstvu. Po dolgotrajnih poizvedovanjih sta se javila dva kmeta iz žuženberške okolice, ki sta usodnega dena menjavala bankovce v Ljubljani. Vsi podatki so se osredotočili na sina sluga finančne delegacije — Henrika Čudna.

Mladi Henrik Čuden se je moral danes dopoldne pred porotnim sodiščem ponovno v drugi zagovarjati zaradi goljufije. Po prečitani obtožnici je kratkoma izjavil: «Ne, Nikdar!» Priznal je le, da je izmenjal dvema kmetoma bankovce.

Kmeta iz žuženberške okolice Intihar in Tekavčič sta točno označila kraj, kjer jima je neki mladi človek pisal izmenjalni listek. Bila je to kuhinja pri slugi Čudnu. Obtoženca pa ne moreta spoznati za onega, ki jima je denar izmenjal. Nasprotno pa je Anton Tekavčič določeno izpovedal, da je obtoženec identičen z onim, ki je menjaval bankovce.

Blagajnik Bergant je opisal, kako se je izmenjava vršila. Izjavil je, da mu bo de finančna oblast predpisala 18.000 K v povrnitev. Ingliš je kratko izpovedal, kako je izplačeval pri blagajni likvidirane zneske. Helena Mandel in obtoženca mati Františka Čuden sta kratko izjavili, da niste bile v kuhinji. Priča Martin in Anton Tekavčič sta ju prepoznala. Dodatni izvedenec prof. Franko je spoznal pisavo na izmenjalnem listku za ono obtoženca.

Po končanih formalnostih procesa so porotniki soglasno potrdili glavno vprašanje krivde goljufije. Henrik Čuden je bil obsojen na 15 mesecev težke ječe.

MORILEC LASTNE MATERE.

Ob 4. uri popoldne se je pričela druga porotna razprava proti 19letnemu Rajku Hrastniku, doma iz Postojne. Razprava je odkrila globoko socialno bolesto, ki je okužila celo rodbinsko življenje. Mladi človek je morilec svoje lastne matere Marije Hrastnik.

Ker je Rajko Hrastnik glasom uradnega dopisa županstva občine Nova cerkev pri Celju še naš državljan, je za ta grozni slučaj, ki s je pripetil v Postojni, torej v inozemstvu, pristojno naše sodišče v zmislu §§ 36 in 54 k. z. p. Pretresljiva je slika, ko nam obtoženca opisuje, kako je nečloveški sin izvršil grozni čin v podstrešju hiše 232 v Postojni.

Dne 13. t. m. se je konstituiral novi odbor, in sicer sledeče: predsednik docent dr. Vojislav Molč, podpredsednik doktor France Stelč, tajnica gđica. Ljudmila Čermakova, blagajnik prof. dr. Josip Debevec, odborniki: prof. dr. Fran Hlešč, Dr. Vladimir Kozinec, Vilko Mazi, prof. dr. Rudolf Molč, Albin Prepeluh, pregledovalca računov: podravnatelj dr. Janko Vrančič in računski svetnik Albin Zajc. — Društvo namerava nadaljevati svoje započeto delo in kolikor mogoče razširiti svoj delokrog, gojiti stike s Poljsko in seznanjati našo javnost s poljskim narodom, njegovim jezikom in njegovo kulturo ter prirediti za to svrhu predavanja in sestanke. V jeseni pa se zopet otvori kurz poljskega jezika, na kar že sedaj opozarjamo.

Sokolski vestnik

Pri prvem zletu zagrebške sokolske župe je sodelovalo 516 izvenzagrebških Sokolov in 261 izvenzagrebških Sokolice. Zleta se niso udeležili Hrvatski Sokol v Zagrebu ter Sokola iz Petrinje in Jastrebarskega. Popolnoma se je vršila javna telovadba, pri kateri je nastopilo 1079 deklet, 960 deklic, 325 gojencev podoficirske šole v popolni bojni opremi, 400 dijakov, 360 dijakini. Najbolj so učinkovito skupni nastopi Sokolstva z vojaštvom. Pri prvem nastopu je izvajalo 2200 Sokolov in vojakov simbolične vaje, osvobodjenja.

Pri drugem nastopu je preko 400 vojakov in sokolskih telovadcev izvajalo nalašč za ta zlet sestavljene proste vaje. V vsem je sodelovalo okrog 800 telovadcev in telovadk. Po telovadbi so se Sokoli z vojaštvom v sprejedu vrnili v mesto, celo pot pozdravljali od mnogobrojnega občinstva. Tako je potekel ta zlet v popolnem redu in v splošno zadovoljnost, kljub temu, da so poskušali nekateri separatistični listi hujskati proti njemu, češ, da gre za ekskluzivno «srbsko» prireditve.

Za Sokolski dom «Sokola I» je darovalo omizje v gostilni g. Bončarja 55 dinarjev kot odgovor za sobotno nenarodno orlovsko podoknico. Denar naj se dvigne v uredništvu «Jutra».

zakopal mater v seno in potem pobegnil v Jugoslavijo, kjer se ga v Ljubljani prijeli.

Rajko Hrastnik je rojen leta 1902 v Vrnemskem Britofu, njegov oče je strojnik na parni žagi lesnega trgovca Jurca v Postojni.

Obtožnica slika najprej razmere, v katerih je vzrastle mladi Rajko, slika, kako je med vojno začel med slabo družbo. Zavrati tatvin, ki jih je vedno izvrševal, ga je mati zamrzela. Dne 19. novembra lanskega leta je zopet mater okradel. Na Jurčevu žago je prinesel veliko steklenico žganja. Mati je to zapazila in poiskala sina ponoči na žagi. Dne 20. novembra je mož še videl ženo okoli 7 ure zjutraj. Okrog 10. ure pa je prinesel hišo ključne obtoženec kovaču Devetu in nato izginil. Doma je oče strojnik Hrastnik našel pozneje vse v največjem neredu. Ker se žena ni vrnila, je dne 23. javil to občini in sodišču. Dne 24. novembra je bila v hiši sodna komisija, ki je vse natanko preiskala. Po dolgem iskanju so našli v podstrešju v seno zakopano in mrtvo mater Marijo Hrastnik. Poleg je bilo več okrvavljenih deklet.

Sodišče v Postojni je takoj začelo zasledovati sina-morilca. Ker se je domnevalo, da je pobegnil v Jugoslavijo, je sodišče o tem groznem činu obvestilo tudi naše oblasti. In res! Dne 26. novembra so policijski organi v Ljubljani aretirali v Kolodvorski ulici pri «Starem Tišlerju» mladega morilca.

Obtoženec Rajko Hrastnik je v zagovoru mirno izrekel: «Sem kriv! Nisem pa imel namena je umoriti!» Nato je začel zgornjo slikati družinske razmere. Mati je zelo rada pila žganje. Bil je večni prepir v hiši. Tisto noč preje je prišla na žago k Jurci in začela kričati. Domov je prišel okoli treh zjutraj. Spal je v podstrešju. Zjutraj je prišla k njemu mati. Zavrnila je: «Sedaj mora biti eden bin! Ti ali jaz!» Šla je proti njemu z nožem. Udaril jo je z desko in mati je obležala. Udaril jo je trikrat. «Udaril sem jo v jezi, brez namena jo usmrtiti» je zaključil svoj zagovor.

Razni zapisniki nam slikajo grozni prizor. Mati je bila vsa razmesarjena. Velike rane je imela na glavi. Kost podočnica je bila razbita. Mišičevje za vratom je bilo do hrbtnice prerezano.

Pet ur in pol trajajoča razprava je podala naravnost grozne slike. Obtoženec je po dejanju skuhal kavo, oblekel najmlajšega sina Avrelja in ga odvedel k očetu. Obtoženec je bil ves čas razprave popolnoma ciničen in ni pokazal najmanjšega kesa. Obtoženec pa je bil dalje obdolžen tudi hudodelstva tatvine, ker je Luki Posegi ukradel 100 lir in goljufije, ker je prevaril I. Požila za 100 lir.

Porotniki so soglasno potrdili vprašanje umora, kakor tudi vprašanje tatvine in goljufije. Porotno sodišče je nato obsojilo Rajka Hrastnika na 14 let težke ječe zaradi umora matere, tatvine in goljufije.

Celje, 14. junija.

Danes se je vršila zadnja razprava v poletnem porotnem zasedanju. Na zatonu klopi je sedel 40letni blapec Albert Vegelj iz St. Ilja pri Misljini, ki je v noči 1. februarja vlomil v hišo posestnice Jere Zeleznik v St. Iljo in ji ukradel za 7000 K obleke in perila. Bil je obsojen na 4 leta težke ječe.

Ljubljana, 14. junija.

* **Promocija Slovenke!** Jutri promovira na zagrebški vseučilišni doktorjem medicine ga. dr. Eleonora Jenko-Grojerjeva, praktična zdravica v Ljubljani. Ona je že leta 1907 kot redna slušateljica ženske medicinske fakultete v Petrogradu z odlično položio predpisane izpite in dosegla zdravniško diplomu. Ko se je po nekeje nastanila v Opatiji, ji je leta 1911 vlada izjavila, da je njena diploma enakovredna našim diplomam in dovolila izvrševati zdravniško prakso na Primorskem in Kranjskem. Med vojno se je gospa zdravica preselila v Ljubljano in tu nadaljevala zdravniško prakso. Da pa zadosti formalnostim, je sedaj zaprosila za nostrifikacijo svoje diplome. Nostrifikacijo je sporazumno z naučnim ministrom izvedla medicinska fakulteta v Zagrebu, kjer naša odlična rojakinja danes vnovič slavi svojo promocijo kot doktor medicine universalis. Našo prisrčno čestitke!

* **Odsotnost direktorja za pošto in brzojav.** Direktor za pošto in brzojav g. dr. Janko Debelak je odpotoval kot delegat v komisiji za ureditev pomorskih poštnežev na Jadranu v Dalmacijo, odkoder se povrne koncem tega meseca. Za ta čas odpušča pri njem sprejemni strank.

* **Nefaktost brez primere,** da se miho izrazimo, je zagrešil «Slovenec» z napadom na kapelnika dr. Cerina, ki je bil primoran odpovedati godbo za nedeljsko orlovsko prireditev. Za 12. junija je namreč prošil za godbo Sokol na Jesenicah že 12. januarja, Ljubljanska sokolska župa pa 25. februarja. Orel je prošil 26. marca in je dobil obljubo, da se mu ustreže po možnosti. Na dan 12. junija pa je bila vojaška prisega za vojnike rim. katol. vere; pri prisegi je morala sodelovati godba, vsled tega je kapelnik vsem društvom godbo odpovedal. Sokoli so si pomagali na ta način, da so prišli po godbo z avtom, Orlom pa je kapelnik dr. Cerin preskrbel gledališki orkester, ki je igral pri njih maši. Za to prijaznost je «Slovenec» napadel dr. Cerina in govori o «nekvalficiranem postopanju». «Slovenec» je vse to dobro znano, zato njegovo pisanje samo pove dovolj.

* **Delavsko zavarovanje.** V ministertvu za socialno politiko je definitivno izdelana naredba o zavarovanju delavcev za slučaj bolezni, smrti in nezgode. Posebna osrednja uprava bo vodila popolnoma avtonomno zavarovanje delavcev. Prispevke za zavarovalni fond za slučaje bolezni in smrti bodo vplačevali polovico delavci, polovico pa delodajalci. V fond za rente v slučajih trajne nesposobnosti bodo plačevali samo delodajalci z ozirom na nevarnosti, katerim so delavci izpostavljeni v njihovih podjetjih. Naredba bo podpisana že te dni.

* **Predavanje prof. J. Vaupotiča:** «Stara Praga». Konsulat češkoslovaške republike v Ljubljani naznanja, da se omenjeno predavanje vrši v petek dne 17. junija 1921 ob 20. uri v Mostnem domu in ne v sredo, ker je prof. Vaupotič ob tem času drugod zaposlen. Opozarjamo torej javnost na to spremembo.

* **Modifikacija stanovanjske naredbe.** Iz Beograda poročajo: Ministrski svet je končno odobril stanovanjsko naredbo, katero je pripravilo ministertvo za socialno politiko in katero smo v našem listu nedavno objavili. Naredba je sedaj v toliko izpremenjena, da se je najemščina določila tako, da odgovarja štirikratni (pogojno trikratni) predvojni najemščini.

* **Prepovedani listi v Jugoslaviji.** Ministertvo notranjih del je časopisima «Slovenske novine» in «Ljudski glas», ki izhajata v Chicagu v slovenskem jeziku, prepovedalo uvoz v našo državo, ker objavljata tendenciozne in izmišljene vesti o razmerah in dogodkih v Jugoslaviji.

* **Prevzem poštnega urada Sorica od italijanske pošte uprave.** S 15. junijem 1921 je prešel poštni urad Sorica v upravo kraljevine SHS Od tega dne upravlja urad vso poštno službo. Poštna zveza je upostavljena s poštnim uradom Železniki s pošto vožnjo, ki obhaja vsak ponedeljek, sredo, petek in soboto.

* **Meščanska šola na Jesenicah.** Na novo ustanovljeni meščanski šoli na Jesenicah je razpisano ravnateljsko mesto (za moške proslince) ter šest učnih mest in sicer tri za strokovne učitelje, tri pa za strokovne učiteljice. Prošnje do 5. julija okrajnemu šolskemu svetu v Radovljici.

* **Občni zbor društva bančnih uradnikov.** V sredo, dne 15. junija ob 8. uri zvečer se vrši v veliki dvorani «Mostnega doma» v Ljubljani občni zbor društva bančnih uradnikov. Pripravljalni odbor prosi, da se ga tovariši zanesljivo udeležijo.

* **Iz Trbovelj nam pišejo.** V veseljem pozdravljamo v petkovi številki priobčeno novico, da se je v Trboveljah ustanovila stanovanjska komisija. Ista komisija pa obstoja že dolgo. Da do danes še ni nič ukrenila, se pripisuje dejstvu, da ni imela odrejenega delokroga. Zdej pa je drugače. Naj se ne boji pregledati obširna stanovanja nemških in madžarskih rudniških uradnikov, ki se nam smejejo in delajo, kar hočejo. Zakaj ne bi odvzela nekaj sob onim, ki jih imajo po preveč? Naj prisli rudnik, da zida vsaj poštene barse za delavce? Naj se le upa, in naj ne misli se vedno, da je T. P. D. ono solnce, pred katerim se je treba odkrivati in čakati s ponižnim spoštovanjem, kdaj se solnce milostno nasmehne. Tu ni treba nič potrpljenja, temveč je treba pluniti

v roke in mahiti tam, kjer je potrebno in pravično! — Eden za mnoge.

* **Električna centrala na Dobrovi.** Na Dobrovi pri Ljubljani se je ustanovila registrirana zadruga, ki namerava zgraditi električno centralo ob Gradaščici. Električna sila se bo uporabljala za razsvetljavo občine dobrovske ter v obrtne, industrijske in poljedelske namene. Komisijski ogled na licu mesta se vrši dne 12. julija.

* **Okrajna bolniška blagajna v Logatcu** se je zaradi centralizacije vsega bolniškega zavarovanja v Sloveniji razpustila in se je ves okoliš te blagajne priključil okrajni bolniški blagajni v Ljubljani, ki ustanovi v Logatcu svojo posebno poslovniico.

* **Cokorilo tepen.** Znani veleobrski sarajevski šovinist Cokorilo je v svojem glasilu napadel sarajevski pokrajinski dobrovoljski savez, ker je dal savez izjavo za narodno in državno edinstvo. Napad je bil tako nesramen, da mu dobrovoljci niso hoteli odgovorjati, pač pa je počakal tajnik dobrovoljske organizacije Cokorila na ulici, se mu lepo predstavil, a potem mu z leve in desne prilpil po eno gorlo zaušnico. Ker se je Cokorilo hotel braniti s palico, ga je dobrovoljec dober predelal, a Cokorilo je udejaril v beg po keju. Vse Sarajevo se je smejala tepenemu Cokorilu, kateremu so pa take «prigode» prišle že v navado, ker se mu to dogaja skoro vsak mesec.

* **Občinski urad Jarenina** se še vedno poslužuje dvojezičnega občinskega žiga. Značilno za razmere na meji.

* **Veleizdajniški proces v Zagrebu.** Pred sodnim stolom v Zagrebu se od pondeljka nadaljuje obravnavanje v veleizdajniškem procesu proti vseučiliškemu profesorju v p. dr. Šušljaku in tovarišem, ker je banski stol zavrnil predlog zagovornikov, ki so bili odklonili sodni senat. Razprava bo trajala več dni.

* **Vpisovanje za plavalni odsek «Zenskega telovadnega društva v Ljubljani»** se vrši v telovadnici I. dr. gimnazije v sredo in soboto, 15. in 18. junija od 17. do 18. ure.

* **Dobavna licitacija mesa za mariborsko vojaško okrožje** se je vršila dne 13. junija. Mariborski mesarji prodajajo meso po 28 do 30 K in bi radi cene še zvišali. Mesar Vlahovič pa je stavil najprej ponudno ceno 25 K, katero je posneje znižal na 17 K. Dobavo je končno dobila tvrdka Mesna, ki bo dobavljala meso po 16,50 K.

* **Poselske nagrade.** Kranjska hranilnica razpisuje 60 poselskih nagrad po 50 kron za posle, ki najmanj deset let nepretrgoma služijo pri enem in istem gospodarju in ki so najmanj pet let vlagatelji Kranjske hranilnice. — Prošnje za nagrado je vložiti do 30. junija 1921.

* **Vrtni koncert v hotelu «Bellevue».** V četrtek dne 16. junija v hotelu «Bellevue» velik vrtni koncert polnoštevlnega orkestra Zveze jugoslovanskih železničarjev. Začetek ob 18., konec ob 23. uri. Vstop prost.

* **Vojaški koncert** se vrši danes v sredo zvečer v hotelu «Strukelj». Vstop prost.

* **Smrten skok z vlaka.** V nedeljo zvečer so našli pri železniški stražnici v bližini savskega mosta v zagrebški okolici mrtvo truplo neznanega moža. Dognalo se je, da je mrtvec identičen s tatarskim pomočnikom Jospom Zupančičem iz Sambara. Ko je vlak bil še v polnem teku, je skočil Zupančič iz neznanih motivov z voza ter je na mestu obležal mrtov. V žepu je imel 600 K.

* **Nogo si je zlomil** o priliki slavnosti jugoslovanske Matice v Celju pri padcu na plesišču Dragotin Gobec, uradnik trgovske zadruge «Sloga».

* **Nesreča v ljubljanski kurilnici južne železnice.** Ključavničarski mojster Ivan Slanovec je večerj s svojimi pomočniki popravljal dimnik kurilnice južne železnice v Ljubljani. Približali so pločevinasti okrilnik. Med delom pa se je dimnik, ki je bil že davno napocen, prevrnil in je težko poškodoval pomočnika Viljama Marolta. Opeka je padla nanj in si je vsled tega zlomil desno nogo v kolenu. Z rešilnim vozom so ga prepeljali v javno bolnico.

* **Nesreča pri delu.** V nedeljo popoldne se je 30letni vinčar Ivan Pregelj iz Maribora pri rezanju slame tako nesrečno približal z roko slamorezalcu, da ga je zgrabila kosa, mu odrezala mezinice, ostale prste pa močno poškodovale.

* **Tatvina.** Dne 13. junija je bil izvlečen v zaprti trgovini trgovca Šotariča v Mariboru vlom in mu je bilo ukradeno iz blagajne 7200 K.

* **Tatvina na državni železnici v Ljubljani.** Na dravelskem kolodvoru so neznan tatovi odnesli velike množine raznih dragih lokomotivnih delov. Nekatero predmeto so policijski organi zaplenili pri kovaču Kovogovsku na Trati pri Dravljah.

* **Velika tatvina v Mariboru.** Svoji stanodajalki, zasebnici Elizabeti Sever v Vetrinjski ulici 14 je strojni tehnikar Gjuro Horvatič odnesel mnogo zlatnine, dragocenosti in drugega blaga v skupni vrednosti 15.148 K.

* **Velik vlom v Zagrebu.** Neznani vlomilci so odnesli iz stanovanja Bele pl. Petiča veliko množino raznih draguljev, zlatnine in biservov v skupni vrednosti 236.200 K.

Gospodarstvo

IZGLEDI LETOŠNJE SVETOVNE ŽETVE.

Vreme je v početku tega meseca kazalo skoro po vseh žitornih državah na zgodnjo žetev, kar je velike važnosti vsled tega, ker se prehodni čas do uporabe novega žita skrajša, kar zna vplivati v toliko, da bodo cene staremu žitu padle. Vendar pa so se v zadnjem času nade v zgodnjo žetev ponekod zmanjšale. Hladno vreme, ki je nastopilo ponekod, ovira rast in zorenje žitaric.

V Jugoslaviji se obeta po zadnjih poročilih v splošnem precej povoljna žetev, v Srbiji celo zelo dobra. Tudi v Sloveniji, ki ni žitorna in kjer žito malokdaj dobro stori, ni pritožb. V Vojvodini sicer menda nimajo prevelikega zanjpanja v novo žetev, ker tako zadržujejo staro blago in ne marajo popustiti v cenah.

Poročili v početku tega meseca je vreme za setve v Nemčiji zelo povoljno. Predvsem dobro obeta oves, dočim je ječmen ponekod slab. Stanje posevkov v Franciji se je v zadnjem času znatno popoblišalo. O novi žetvi namerava Francija dovoliti popolnoma svobodno žitno gospodarstvo. Uvoz pa bo dovoljen šele od 1. avgusta naprej. Anglija bi potrebovala malo več dežja. Vendar so tudi tam glede žetve optimisti. Poročila iz Rumunije pravijo, da bo tam letos sijajna žetev. Ta poročila bodo bržkone nekoliko pretirana. Na Madžarskem žetev obeta dobro.

Poročila iz Indije se pa glasijo zelo nepovoljno. Ravno najvažnejše pokrajine obetajo najslabše žetev. Avstralija je po tamošnjih poročilih prodala že okoli dve tretjini svojega prebitka na lanski pšenici. Vreme je za posevke povoljno. Obeta se obilna žetev. Iz Kanade ni dovoljnih poročil. V Argentini se obeta, kolikor se da sklepati iz nejasnih poročil, srednja žetev.

O stanju posevkov v Zedinjenih državah pravi strokovno časopisje, da je povsod dobro, razun v vsled suše znanih delih zapadnega Kansasa in Nebraska. Uradno poročilo države Kansas cení letošnji pridelek pšenice v Kansasu na 90 do 100 milijonov bušlov proti 130 milijonov v minulem letu. Iz drugih držav, tako tudi iz Rusije, nimamo točnih poročil. Kakor pa lahko sklepamo iz priložnostnih poročil, ne bo nikjer ravno slaba žetev.

Za nas največje važnosti je, kako bo izpadla žetev pri naših najnevarnejših konkurentih v Zedinjenih državah, Rumuniji in Madžarski. In ravno v teh treh državah se obeta dobra žetev, ako smemo verjeti poročilom. Ako bomo hoteli vzdržati konkurenco na zunanjih trgih, bomo morali v cenah močno popustiti; kajti te države ponujajo novo žito precej pod našimi cenami.

== Cene živil v Mariboru. V soboto so bile na mariborskem trgu sledeče cene: Sveži špeh 46 do 50 K 1 kg, sveže svinjsko meso 32 do 36 K, goveje meso 24 do 36 K, telečje meso 18 do 25 K, prekajeno svinjsko meso 38 do 45 K, piščanci 60 do 100 K (par), goske 50 do 100 K komad, race 40 do 80 K, krompir 18 do 20 K merica ali 2 do 2,50 K kg, bučno olje 46 do 48 K 1 kg, koruza 5 K liter, oves 4 K, ječmen 4 K, ajda 4 K, pšenica 8 K, fižol 5 K, eno jajce 1,50 K do 2 K, zlom-

ljena jajca 70 vin. komad, zeleni grah (izluščen) 1 liter 20 K, solata glavna 1 do 2 K komad, kumare 10 do 20 K komad, jagode zlate 1 liter 20 K, češnje 1 liter 7 do 8 K, novi krompir 5 komadov 1 K. Krompirja je bilo na trgu zelo malo.

== Davek na umetni led. Kakor je izvedel vaš poročevalec, pripravlja beograjska vlada odredbo o uvedbi davka na umetni led.

== Zagrebška Narodna banka, ki mora v zmislu pravil Narodne banke SHS v Beogradu izpremeniti svoje ime, se imenuje sedaj Zagrebška banka. Kakor se čuje, se namerava v kratkem fuzionirati z dvema velikima denarnima zavodoma, katerih imena pa so za enkrat še tajna.

== Nova tvornica kovinskih predmetov. V Brdu se je osnovala «Prva brodska tvornica kovinskih predmetov» z glavnico poldruga milijona kron, ki je razdeljena na delnice po 400 K. Tvornica bo izdelovala predvsem železne postelje.

== Cena soli. V notici na prvi strani v nedeljski številki se je urinila tiskovna pomota, da je monopolna uprava znižala prodajno ceno za sol na debelo na en dinar 20 par za kg. To je netočno. Cena soli na debelo je določena na en dinar 50 par za kg.

== Zemaški savez industrijalcev v Zagrebu. Po poročilu za leto 1920 so bile v Savezu združena večinoma industrijska podjetja iz Hrvatske in Slavonije, ter nekaj podjetij iz Baranje, Bačke in Slovenije. Združeno je bilo v Savezu 51 lesnih 16 mlinških, 15 pivovarskih, 31 stavbiških, 8 usnarskih, 6 tekstilnih, 10 železarskih podjetij, 2 papirnice, 14 kemijskih, 7 spirituoznih podjetij, 30 rudnikov, 3 podjetja za pohištvo, 11 podjetij za življenske potrebe, 17 raznih podjetij.

== Kriza tržiske trgovine. Tržiski listi poudarjajo, da je jasen znak za nazadovanje tržiske trgovine dejstvo, da leže v glavnem skladišču pri luki velikanske zaloge blaga. Velik del tega blaga je tam že preko pol leta.

== Svobodna trgovina z žitom v Italiji. Italijanski ministri svet je ob prisotnosti vseh ministrov sklenil na svoji seji dne 10. junija sledeče: 1.) Trgovina z žitom v notranjosti in uvoz iz inozemstva bošta prosta od 1. avgusta dalje; 2.) država bo kupila žito, ki ji ga pridelovalci do 31. avgusta prostovoljno ponudijo. Izvzeto so količine, ki so potrebne za prehrano družine in za seme; 3.) država se ne bo brigala za riž, ječmen, koruzo in oves, toda s 1. julijem 1921 stopijo carine, ki so bile do sedaj razveljavljene zopet v veljavo.

== Fuzija v madžarski železarski industriji. Lve izmed največjih madžarskih podjetij, železarni Rima-Murany in Saljo-Tarjan su, sklenili nekako interesno zvezo v obliki, da Lva obe družbi postajati svoji glavnici in nove delnice vzajemno prevzeli. Rima povša svojo glavnico od 100 na 124 milijonov madžarskih kron. Saljo pa od 49 in pol na 64 in pol milijona madžarskih kron.

== Za zaščito domače industrije v Angliji. 12. junija sta bili v angleški spodnji zbornici z veliko večino sprejeti dve resoluciji, ki predvidita 33 in eno tretjino odstotni carinski pribitek na vrednost dotičnih inozemskih vrst blaga, ki ga lahko izdeluje domača industrija, kakor tudi

onih inozemskih predmetov, ki se uvažajo v Anglijo pod cenami angleške veletrgovine. Nato je angleška vlada predložila tozadevni zakonski načrt. Dne 1. junija se je vršilo prvo čitanje tega osnutka v spodnji zbornici. Drugo čitanje se vrši te dni. Pri drugem čitanju bo pri vsaki točki posebej glasovanje. Potem sledi tretje čitanje v gornji zbornici. Tako bo prvim čitanju v spodnji zbornici je bilo opaziti v angleškem časopisju in velefinančnih krogih močno razpoloženje proti zakonskemu načrtu. Vlada bo bržkone imela hudo opozicijo, vsled tega bo še nekaj časa preteklo, predno bo Antidumpingbill, kakor se ta zakon imenuje, sprejet in uveljavljen.

== Izgledi ameriške žetve. Letošnja žetev v Zedinjenih državah se ceni (po tisoč bušlov): ozimna pšenica 578.000, (lani 581.000), jara pšenica 251.000 (209.000), oves 1.405.000 (1.531.000), ječmen 191.000 (202.000), riž 71.000 (65.000).

== Kriza dela v Ameriki. Po vesteh iz Newyorka se je ekonomski položaj v Zedinjenih državah v zadnjem času zopet poslabšal. Angleško časopisje trdi, da je v Zedinjenih državah brezposelnih preko 6 milijonov ljudi. Nezaposlenost je zlasti velika v Newyorku, kjer je pol milijona ljudi brez dela. Za Newyorkom pridejo mesta Chicago, Filadelfia, Boston, Pittsburgh, Detroit, Cleveland itd.

Borza 14. junija

Zagreb, devize: Berlin 209,50—210,50, Milan 732 — 735, London 548 — 551, Newyork 145 — 147, Praga 200,50 — 201,50, Dunaj 22 — 22,05, Svica 2485, Pariz 1165, Budimpešta 58 — 58,50. Valute: dolar 143,50 — 144,50, avstrijske krole 22,50 — 23,50, rublji 32,50 — 34,50, češke krole 198, franki 1185, napoleoni 455 — 460, marke 212 — 214, leji 223 — 230, lire 730 — 735.

Beograd, valute: dolar 36 — 36,25, franki 286 — 288, leji 55,50 — 56, levi 40 — 40,50, marke 53,50 — 54, češke krole 50 — 50,50, avstrijske krole 5,70 — 5,80, napoleoni 115 — 115,50, lire 179 — 180. Devize: London 135 — 135,50, Pariz 284, Zeneva 600, Solun 225 — 235, Praga 50,50 — 50,75, Dunaj 5,52 — 5,57, Berlin 52,50 — 53, Milan 181 — 182.

Zürich, devize: Berlin 8,55, Newyork 602, London 22,45, Pariz 47,50, Milan 30,60, Praga 8,20, Budimpešta 2,75, Zagreb 4, Bukarešta 8,90, Varšava 0,250, Dunaj 1,225 avstrijske žig. krole 0,92.

Vremensko poročilo
Ljubljana 206 m nad morjem

D + m	Čas opazovanja	Stavalo	Stavalo barometra v višini	Temperatura zraka na 2 m	Vetrovi	Nabo	Prilaganje
14. junij	7. uri 7.10 14. uri 7.30 21. uri 7.50	781-6 782-6 783-8	12-6 12-6 12-6	sl. j. 19,0 sl. v. 18,0	de. obl. 100 v. obl. 100	18-0	

Srednja dnevna temperatura 14,4, normalna 17-8
Vremenska napoved: lep, sev. vreme
Solnce vzhaja ob 5-05 zahaja ob 19-55

Latnik in izdajatelj
Konzorcij «Jutra»
Odgovorni urednik Vit. F. Jelenc.

Vажne olajšave na državnih železnica

V ministertvu saobračaja je bila podpisana naredba glede voznih olajšav na državnih železnica in ladjah. Po tej naredbi je dovoljen 50odstotni popust:

- 1.) Vsem aktivnim oficirjem in njihovim rodbinam trikrat na leto; višji oficirji imajo popust za vse tri razrede, nižji pa samo za drugi in tretji razred.
- 2.) Trikrat na leto vsem vojaškim uradnikom, državnim civilnim uradnikom, učiteljem ljudskih šol, uslužbenecem in slugam z letno plačo in njihovim rodbinam — višjim uradnikom za vse tri razrede, nižjim za drugi in tretji razred, a uslužbenecem in slugam z letno plačo samo za tretji razred.
- 3.) Trikrat na leto z istim popustom podoficirjem in vojakom, gojencem podoficirskih šol, finančnim paznikom in orožnikom — vsem samo za tretji razred.
- 4.) Igralcem in igralkam privilegiranih stalnih in potujočih gledališč za drugi in tretji razred o priliki svojih turnej.

Popust 75 odstotkov je dovoljen: Dijkom vseh državnih, ljudskih in ostalih javnih od države priznanih šol, in sicer enkrat na leto, ko potujejo na študije ali na šolske počitnice (tretji razred), a večkrat, če potujejo s profesorji in učitelji v svrhu poučnih izletov ali v svrhu spoznavanja posameznih krajev kraljevine. Siromašnim dijakom se dovoli popust dvakrat na leto, če potujejo na nauke ali na počitnice.

Vojni invalidi o deležni 50 odstotkov popusta za vse vožnje in razrede po njihovem činu v vojski.

Vse te olajšave so veljavne za vse potnike, za osebnne in brzovalke kakor tudi za vse državne ladje na vseh prugah. Naredba stopi v veljavo koncem tekočega tedna, ko izda ministertvo posebne legitimacije vsem onim, ki se žele poslužiti teh olajšav.

Sport in turistika

Plavalni odsek «Zenskega telovadnega društva v Ljubljani» prične delovati dne 15. t. m. Plavanje bo proučevala priznana plavalčica gospa Skalarjeva na sportnem prostoru «Ljubljanskega sportnega kluba» (čolnarna), in sicer dva dopoldneva v tednu proti mesečnemu prispevku 40 kron, nečlanice 19 kron vpisnine. Sprejemajo se deklice od desetega leta dalje. — Prijave sprejema gospa Skalarjeva v telovadnici I. državne gimnazije v sredo in soboto, 15. in 18. t. m. od 17. do 18. ure. Sprejme se samo dvajset članic.

Nogometne tekme v Zagrebu dne 12. t. m. Najinteresnejša je bila prvenstvena tekma med hrvatskim prvakom Gradjanstvom in Ilirijo, ki se šteje tudi med prvovrsne zagrebške klube. V prvem polčasu se je držala Ilirija precej dobro, tako da je končal polčas z 2:2 v prid Gradjanstvom. Zato pa je Ilirija v drugem polčasu popolnoma odrekla tako v napadu kakor v obrambi. Gradjanstvi je dosegel še tri gole in tekma je končala naposled s 5:1. — Tekma med kluboma Viktorija in Croatia je končala neodločno 0:0.

Poraz dunajskega Rapida. V nedeljo se je vršila na Dunaju interesantna nogometna tekma med reprezentanco Budimpešte in znanim dunajskim prvakom Rapidom. V splošno presenečenje je Rapid podlegel Budimpeščanci so odnesli zmago s 3:1.

Češki nogometaši v Beogradu. Koncem tega tedna prispe v Beograd nogometni klub Union iz Žiškova pri Pragi. Dne 19. t. m. bo tekmoval proti Beogradskemu Sportnemu klubu, dne 20. proti Jugoslaviji in dne 23. t. m. proti kombiniranemu moštvu obeh klubov.

To in ono

* Kako bi Nemčija mogla plačati vojno odškodnino. V znani kleti korporacij v Bremenu se nahaja sod glasovitega realskega vina «Rüdesheimer» iz leta 1653.

Sod je spravljen v neki kripti. Samo tri se žive osebe so pile to vino: Viljem II., Hindenburg in Ludendorff, ko so obiskali to klet. To vino se ne prodaja že zaradi njegove ogromne cene. Pred vojno, leta 1913, je stala kapljica tega vina 15.000 mark v zlatu. Leta 1653. je stala cela serija 1440 steklenic tega vina 300 tolarjev v zlatu. Pozneje so ostanki pre sto steklenic spravili v današnji sod.

* **Praktična reklama.** Češkoslovaško prometno ministertvo je odredilo, da se na vsaki železniški postaji izobesijo geografske karte dotične postaje z vsemi informacijami o znamenitostih ona okolice. Tako karte se izobesijo najprej v Tatrah in v področju Maseche na Moravskem.

* **Problem oblačenja.** Kakor poroča «Chicago Tribune», je ameriški trgovec minister Hoover izjavil, da se položaj v Evropi trajno boljša za ameriško izvozno trgovino. Vprašanje prehrane v Evropi je povoljno rešeno, sedaj pa pride na vrsto vprašanje, kako preskrbeti Evropo s potrebnimi oblačili.

* **Prebivalstvo Bolgarije.** Tudi v Bolgariji se je vršilo letošnje ljudsko štetje. Po uradnih podatkih šteje Bolgarija 4.860.311 prebivalcev in sicer 2.434.347 moških in 2.425.964 žensk. Na 1000 moških pride torej 997 žensk. Število prebivalstva je vkljub dolgotrajni vojski naraslo za 450.000 duš.

ZA LJUDSKE KNJIŽNICE izdaja Tiskovna zadruga cenene ponatise starejših naših pisateljev v zbirki «Prosveti in zabavi». Do sedaj so izšle Igo Kašev, Dalmatinske povesti (12 kron) ter Jos. Starotova Lisjakova hči (16 kron). Naroča se pri Tiskovni zadrugi v Ljubljani.

OB IZPRAVNIJENJU GORICE začel kom laško-avstrijske vojne leta 1915. so se dogajali naprazilnejši žalostni, pa tudi zabavni dogodki. Življenje v evakuiranem mestu se je razvijalo odslej le v podzemskih prostorih, kjer je vztrajalo le malo najpogumnejših. Vse to nam pripisuje D. Fajgel v knjigi Tik za fronto, ki jo je izdala Tiskovna zadruga v Ljubljani. Veja 36 kron, vezana 46 kron.

Blagajna velikega vojvode

Roman.

Poslovenil F. J. O.

Med vrati, ki je ravno kar prišel skozi nje, je videl dona Ramona, ki si je prižigal cigaro in ga mirno opazoval; zadaj za njim pa je videl obupen in prestrašen obraz gospoda Paquena. Po hodniku je prišel lakaj in vprašujoče gledal svojega gospodarja.

«Pomagaj temu gospodu na sveži zrak, Avgust,» je rekel vojvoda in pokazal gospoda Bekkerja. «Ako se predzne pokazati se v bližini gradu, tedaj ti dajem pravico, da ga ustreliš. Tuči vsem drugim sporoči mojo voljo. Sedaj pa glej, da kar najprej izgine od tod!»

Toda predno je prišel lakaj do gospoda Bekkerja, je prišel ta s čudovito naglico k zavesti in je teklo po hodniku tako hitro, da so škriči njegove salonske suknje lepršali kot krila. Nepričakovano hitro je odprl težka vrata in stekel skozi nje z isto brzino kot poprej, ko mu je pomagal vojvoda. Od daleč se je čulo še udarjanje njegovih težkih rumenih čevljev po tlaku... potem je pa utihnilo tudi to!

Veliki vojvoda je namignil lakaju, da lahko gre, sam se je pa s Paquenom vrnil v jedilnico.

«Prokleti lopov!» je rekel. «Zabaval sem se, ko sem ga poslušal — studiral in pričakoval, kako daleč bo segala njegova predrznost. Zvepleni rudniki v Punta Hermosi... vse ozračje in moje uboge podanike počasi zastrupljati... meni pa 25 odstot-

kov, da zatisnem eno oko... Prokleti lopov!»

«Toda visočanstvo,» je z drhtečim glasom odgovoril señor Paqueno, «ali bi vendar ne mogli stvar urediti nekoliko drugače? Higijena je v zadnjih časih jako napredovala... in... in... pomislite na Semjona Markoviča, visočanstvo, samo na Semjona Markoviča mislite...»

«Ah, Paqueno,» se je nasmešnil veliki vojvoda, «vi ste in ostanete dobri jezuit. Ravno zato, ker mislim na Markoviča, sem odbil Bekkerja. Ali mi ni dovolj afera z Markovičem moja dolžnost je, da varujem vsaj svoj narod Bekkerjem in njegovim strupenim izlapanim! Ker pa govoriva ravno o ti stvari, sem se spomnil, da ste včeraj pisali neki angleški firmi radi nekega posojila na naše oljke?»

«Da, da neki angleški firma, Isaacs, baje je ta firma nedavno dala lepa posojila Grški... tako da... toda visočanstvo... visočanstvo...»

«Ali, kaj zato, Paqueno! Pomirite se, na ta ali oni način se že izreže. Z nami je vendar sveti Urban, a pred nama imava še ves mesec dni časa!»

IV. POGLAVJE,

nudi svetemu Urbanu priliko, da se izkaže kot zaščitnik in patron Minorke.

Hotel Univerzal stoji v Mahonu na Plazueli de San Christobal, mesto Mahon ima sicer samo dva hotela, a Univerzal je prvi. V njem so največ stanovali in prenočevali redki trgovski potniki, ki jih je trgovina zanesla na otok, včasih se je pojavil v hotelu tudi kak ekscentričen Anglež, ali pa kak umetnik, ki je zašel na Minorko na lovu za lepimi motivi solnčnega zahoda. V mesecu februarju

leta 1910 je pa stanoval v hotelu gospod Teodor Bekker iz Holandije.

Gospod Bekker je bil človek z malo izobrazbo, pač pa z velikim večjo in nenasitljivo pohlepnostjo za denarjem; bil je skrajno nesramen, toda samo takrat, kadar je hotel biti, bil pa je ob enem skrajno previden v slučajih, kjer je videl, da ga nesramnost in nasilje ne privede do cilja, toda kadar si je nekaj ubil v glavo, bil je trdoglavši nego vsak južnotalijanski osel. Mislimo, da nam ni treba posebej omeniti, da je pokazal te svoje lastnosti le takrat, ko se je šlo za kake lepe številke. Gospod Bekker nikdar ni odnehal, ako ravno je bilo na prvi pogled videti, da je nemogoče, da doseže svoj cilj, to ga ni plašilo; ravno tako mu pa ni pripravljala nobenih duševnih bojev zavest, da je moral doseči svoj cilj včasih s precej dvomljivimi in sumljivimi sredstvi; odnehati v stvari, kjer bi mogel nekaj zaslužiti, tega ni znal gospod Bekker, odnehati je le takrat, ako se je trdno prepričal, da bi vsled svoje trdoglavosti mogel vendarle nekaj izgubiti.

Ona sobota meseca februarja, ko smo ga videli na avdijenci pri donu Ramonu, ni bila prav srečna: sam gospod Bekker bi to priznal brez vsakih pomislekov. Ne moremo trditi, da bi se kdaj kesal za svoje dejanja, ako ni bila izguba preobčutna, zato tudi ne moremo trditi, da bi se kesal radi svojega razgovora z velikim vojvodo; toda moral si je ogorčen priznati, da je doživel zasedaj trenoten poraz in to prav občuten, kar so dokazovali poedini deli njegovega telesa. Ni mu bilo žal, da je zaprosil avdijenco pri velikem vojvodi, še manj je pa mislil na to, da po tem

svojem prvem neuspehu opusti svoje načrte. Punta Hermosa je bila, kot se je sam prepričal, a v svojih računih se je redko motil, prava zlata jama, in to še kaka zlata jama! Zveplo, ki ga je zasledil s svojimi poskusi je bilo prve vrste, potrebnih surovin je bilo na pretek, skrajno poceni so bile delavske moči na Minorki, položaj naravnost odličan, kakor si ga je le mogel le zamišljati. Železniških stroškov nobenih, ker kraj je ležal v bližini pristanišča, ki je bilo radi svoje lege kot nalašč za pomorski promet. Kratko rečeno stvar bi bila kolosalna kupčija, s katero bi lahko zaslužil sto in sto tisoče — in malo je manj, da ni naredil te kupčije za be-raskih 300.000 pezet. Ko je Bekker v svojem premišljevanju prispel do te točke, se je njegov obraz zresnil in začel je prav gorjansko preklinjati dona Ramona! Ta zviti lopov, ta hinavski vrag! Izsilil je iz njega vse skrivnosti a nazadnje je odbil njegove ponudbe z neumnim izgovorom radi naroda, prebivalstva, delavstva! In to še na način, da se je zdelo Bekkerju, da se je njegov obraz vsaj še za enkrat podaljšal, ko je čul tako nesramen in obenem neumen odgovor! Proketo kaj takega še ni doživel, zato mora ta svoj poraz vrtniti temu be-raskemu princu z bogatimi obrestmi.

Mogoče misli don Ramon najeti kje kako posojilo, da začne obrat na svojo roko, toda to bi bila slaba kupčija, novi upnik bi mu dovolil komaj 10% čistega dobička, on Bekker mu je pa ponujal 25. A kar je najhujše, on je našel rudnik — kaj v ti državi ni nobenih zakonov? To se v njegovi domovini ne bi moglo zgoditi —?

Kaj pa, ako bi prokleti don Ramon vendarle kje dobil denar; ta bi se na-

zadnje še zadovoljil z 10%... a on, on Bekker ostane s praznimi rokami! On, Bekker, ki je vendar... Ta misel je gospoda Bekkerja tako razburila, da mu je parkrat začelo zmanjkovati zraka, ko je stopal in stopical po ulicah prestolnice od vojvodskega dvora do hotela. Ko je prispel na Plazuelo de San Christobal, se je šele malo pomiril, glava se mu je ohladila, ali to samo na znotraj, kajti njegova lica in ušesa so še vedno gorela kot ogenj. Ni več mislil na svoj neuspeh in na maščevalne načrte njegove misli so se sedaj osredotočile okoli ene točke: kako naj pride kljub vsemu, kar je doživel danes, v posest Punta Hermose?

Moral si je priznati, da ta problem ni poseben lahak. Ves otok Minorka in vse, kar je bilo na njem je bila last dona Ramona ali pa njegovih upnikov; brez njih vednosti ni padel niti vrabec iz strehe. Punta Hermosa je bila sicer last one stare govedine Paquena, ki je Bekkerju slovesno izjavil, da jo rajši zažge, nego proda njemu. Toda, Punta Hermosa mora biti njegova in to brez ozirov na sredstva... toda... Spomnil se je, da živi v državi, ki je nje vladar skrajšen absolutist... in vprašanje je, koliko časa bo še smel tukaj živeti? Tu na otoku Minorki ga niso ščitili zakoni... tu je bil popolnoma brezpraven (seveda ni pomisljal na to, da je ravnotako v njegovi domovini)... Dolgo časa ni imel, ker verjetno je, da bo začel veliki vojvoda že jutri pogajanje s krko inozemsko oderusko firmo, da si zagotovi kapital in začne z obratom. (Dalje prihodnjik.)

KDOR JUGOSLOVAN, TA «MATICE» ČLAN!

Perico

za en do dva dni v tednu rabim. Plača in oskrba dobra. Naslov pové iz pri-jaznosti uprava «Jutra». 972

Proda se stavbna parcela

v ljubljanskem predmestju, pet minut od železniške postaje, poleg glavne ceste, 30 minut od ljubljanske glavne pošte. Pri-pravna za vilo, zbirava lega in zrak, v lepem kraju, pripravnost za vsako obrt. Kje? pové uprava «Jutra». 977 2-1

Obl. konces. zavod za pokončevanje podgan, miši in mrčesa, Kolodvorska ulica št. 39. 415 52-82

Obvestilo.

Obveščava cenj. odjemalce in p. n. občinstvo, da sprejemava nova dela in popravila po najnižjih cenah. Gotovi čevlji v zalogi. Turistovski čevlji domačega izdelka. 634 20

Ant. in Jož. Brajer-Kapele Ljubljana, Turjaški trg (Breg) št. 1.

Večje število nekvalificiranih

delavcev

sprejmejo Strojne tovarne in livarne v Ljubljani. 976 2-1

Amerikansko strojno olje

Olje, lahko, za vretena; olje za transmisije; olje, strojno za poljedelske stroje; olje, strojno za teške stroje; olje za avtomobile, lahko; olje, izredno težko; olje za cilindre; olje proti prahu. 57 104-84

Glavna zaloga: Medič, Rakovec & Zankl, d. z. o. z. prej A. Zankl novi sinovi.

Kdor hoče kaj prodati Kdor hoče kaj kupiti Kdor išče službe itd. — inseriraj v «Jutra»

Furnir (žagan). Tovarna furnirja, lesom, Podrečje, p. Domžale. 768 20-11

Zamenjam stanovanje, obstoječe iz petih sob, s pritliklinami in kopalno sobo, v sredini mesta, s stanovanjem treh sob, kopalno sobo in pritliklinami, istotako v sredini mesta. Ponudbe prosim pod «Stanovanje 5» na upravnistvo «Jutra». 971 2-1

„Zabava“.

Pismo se nabaja v poštne predalu. Prosim pod isto šifro odgovora na upravo «Jutra». 973

Trije solidni gospodje iščejo meščanske hrane v sredini mesta. Cenjene ponudbe pod «Snažnost» na upravnistvo «Jutra». Sodna ulica 6. 963 3-3

Kupim kočijo

dobro ohranjeno, za dva konja, z gumijastimi obroči ali brez njih; kupim tudi potovalni avtomobil. Ponudbe danes do 12. ure opoldne na upravo «Jutra». 976

Prostovoljna dražba nepremičnin.

Pri podpisnem sodišču v sobi št. 26 se vrši

dne 24. junija 1921. ob 10. uri

javna dražba nepremičnine vlož. št. 461 kat. obč. Radovljica, to je hiše št. 2 v Radovljici z gospodarskim poslopjem, dvoriščem in sadnim vrtom tik kolodvora v Radovljici.

Izključna cena 80.000 K. Ponudbe pod to ceno se ne sprejmejo.

Polovico izkupila je plačati takoj, drugo polovico pa tekom enega meseca na roki sodišča.

Ostali pogoji se smejo vpogledati pri podpisnem sodišču med uradnimi urami.

Kr. okrajno sodišče v Radovljici, odd. I., dne 11. junija 1921.

Naročajte

Zbirke političnih, gospodarskih in socijalnih spisov.

Dosedaj izšlo 8 zvezkov:

1. Dr. Al. Zolotar, O ljudskem zdravju. Broš. 6 K.
2. Dr. Berdan Deré, Dojenček. Broš. 6 K.
3. Dr. J. Demšar, Spolne bolezni. Broš. 10 K.
4. St. Sagadin, Naš sadašnji ustavni položaj. Broš. 16 K.
5. Leonid Pitamie, Pravo in revolucija. Broš. 8 K.
6. Dokumenti o jadranskem vprašanju. Broš. 18 K.
7. Alb. Ogris, Borba za jugoslovansko državo. Broš. 32 K.
8. Vl. Čerović, Rasa in vera v srbski prošlosti. Broš. 16 K.

Po pošti vsak zvezek K 1.80 več.

Naročila sprejema: Tiskovna zadruga v Ljubljani, Sodna ulica 6.

Pini slonokoščeni izdelki M. Bartl Gledališka ulica 7/III, Ljubljana. 831 18

Proda se oprava za jedilno sobo (kredence, miza in štiri stoli) za nizko ceno in železna kaseta. Kje? pové upravnistvo «Jutra». 970

Priporočamo knjige za mladino:

Ilka Waschitova, Pravljice. Z večbarvnimi slikami. Vez. 40 K, po pošti 2 K več. Habberton-Sorli, Bob in Tedi. Povest s slikami. Broš. 24 K, vez. 30 K, po pošti K 240 več.

Čika Jeva Zmaj-gradnik, Kalamandarija. Otroške pesmi. Vez. 16 K, po pošti 1 K več. Naroča se pri Tiskovni zadrugi v Ljubljani, Sodna ulica 6.

Najstarejša izdelovalnica perila. Najfinejši izdelek. Perilo po meri. C. J. HAMANN Mestni trg 8. Ustanovljeno 1866

Prvovrstna pnevmatiko Dunlop - Reithoffer - Hutehinson priporoča 894 10-5 Puch - kolesa Ign. Vok Ljubljana, Sodna ulica 7.

Največja zaloga klavirjev in pianin v Ljubljani 651 tvrdka J. DOLENC Ljubljana, Hilšerjeva ulica št. 5 se priporoča za nakup najboljših instrumentov izvrstnih tovarn po najsolidnejših in nizkih cenah.

„JADRAN“ d. z. o. z. 21 104-82 Ljubljana, Dunajska cesta št. 9 ima v skladišču in oddaja po najnižjih cenah: Pšenično moko prvovrstno banaško, koruzo, oves, pšenične otrobe, pšenično moko za krmo, proseno kašo, ješprenj, sladkor beli suhi kristal, češki v kockah, kavo, olje najfinejše namizno, riž, južno sadje vseh vrst, čaj Ceylon, dišave vseh vrst, sive bosanske zračno sušene, čebulo makovsko, orehe bosanske, petroleji salonski, belo čiščen, bencin v zabojih, sveče, sol morsko in nemško belo, testenine vseh vrst, kolinsko kavo in praženo ječmenovo kavo, kolomaz jamčeno oljnati izdelek v zabojčkih in škatlicah vseh velikosti, milo pralno, kristalno sodo, portland cement, čevlje moške, deške in ženske, trpežno ročno delo v vseh številkah, ter različno drugo blago. Oddaja se le v večjih množinah. Točna postržba.

ZASTOPSTVO za celo Slovenijo oddamo vpeljani tvrdki. Ponudbe na V. BIZJAK & DRUG Tvornica keksov, prepečencev in vafeljnov Rogaška Slatina. 917 4-4

Telefon št. 508.

Št. pošt. ček. ur. 12.051.

daje kredite v obrtne svrhe, po izrednih pogojih, pospešuje ustanavljanje obrtnih in industrijskih podjetij, izvršuje vse bančne transakcije najkulantneje. Vloge na knjižice in na tekoči račun obrestuje s

OBRTNA BANKA v Ljubljani, Kongresni trg 4

4%

453 26-15

od dne vloge do dne dviga.